

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1937 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående understöd åt vissa f. d. arbetare vid kronoegendomen Hässlö i Badelunda socken av Västmanlands län.

I motion II: 154 hemställa herrar *Gustavson* i Västerås och *Andersson* i Surahammar, att riksdagen måtte bevilja tio arbetare vid kronoegendomen Hässlö i Badelunda socken av Västmanlands län pension, understöd eller ersättning att utgå från och med den 14 mars 1937 med de belopp, riksdagen kan finna skäligt.

I enlighet med beslut av 1928 års riksdag (prop. nr 175, riksd. skr. nr 362) överflyttades kronoegendomen Hässlö från domänstyrelsens till flygstyrelsens förvaltning. Vid tiden för överflyttningen var egendomen utarrenderad till Emilia Lundgren enligt ett mellan domänstyrelsen och henne upprättat, för tiden 14 mars 1923—14 mars 1930 gällande arrendekontrakt, vilket sedermera förlängdes att gälla för tiden till och med den 14 mars 1937.

Med förmälan att ifrågakvarande kronoegendom erfordrades för 1. flygkårens behov föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 59/1936 riksdagen att anvisa medel för avlösning den 14 mars 1937 av omförmälda arrende. Riksdagen biföll vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit (riksd. skr. nr 4 p. 76).

Till följd av den sålunda beslutade arrendeavlösningen har det vid kronoegendomen bedrivna jordbruket nedlagts den 14 mars 1937 i samband varmed de vid egendomen anställda arbetarna avskedats.

Av ett utav ordföranden i Badelunda sockens kommunalfullmäktige A. Berndtsson den 18 februari 1937 utfärdat intyg framgår, bland annat, att ifrågakvarande arbetare äro medellösa samt att beträffande de äldre arbetarna svårigheter synas föreligga att erhålla ny arbetsanställning. Vidare inhämtas av utfärdade läkarintyg, dels att en av nämnda arbetare, K. A. Larsson, på grund av vissa sjukdomar har i mycket hög grad nedsatt arbetsförmåga, dels ock att en annan av arbetarna, J. F. Karlsson, lider av kronisk ledsjukdom samt att han av denna orsak måste anses vara oförmögen att genom arbete försörja sig ävensom att arbetsoförmågan med säkerhet är för framtiden bestående.

De i motionen avsedda personernas namn, ålder, civilstånd och yrken framgå av nedanstående tablå, i vilken jämväl upptagits vederbörandes anställningstider och senaste avlöningsförhållanden vid Hässlö.

N a m n	Född	Civilstånd. Antal barn under 16 års ålder	Yrke	An- ställd sedan år	Senaste årsavlö- ning (inkl. natura- förm.)kr
K. H. Thelin	$\frac{8}{8}$ 1874	Änkling	Rättare	1923 ¹	1 825:—
J. V. Lindholm	$\frac{11}{2}$ 1865	Gift	Ladugårdsförmän	1921	1 825:—
K. A. Larsson	$\frac{31}{8}$ 1885	Gift	Ladugårdskarl	1918	1 555:—
J. F. Karlsson	$\frac{1}{10}$ 1879	Gift	Dagkarl	1928	1 455:—
Anna Matilda Lund	$\frac{4}{12}$ 1874	Ogift	Mjölkerska	1927	960:—
S. T. Pettersson	$\frac{8}{11}$ 1888	Gift	Fördräng	1918	1 605:—
J. U. Vindal	$\frac{22}{10}$ 1899	Gift; 2 barn	Kördräng	1924	1 455:—
N. G. Olsson	$\frac{3}{11}$ 1900	Gift; 4 barn	Kördräng	1930	1 585:—
K. H. Eriksson	$\frac{7}{4}$ 1895	Gift; 1 barn	Motorskötare	1917	1 605:—
N. T. Eriksson	$\frac{10}{5}$ 1908	Ogift	Jordbruksarbetare	1924	1 455:—

¹ Dessutom anställd under åren 1914—1917.

Samtliga ovannämnda arbetare ha såsom naturaförmåner åtnjutit bostad och stat med undantag för Anna Matilda Lund, som åtnjutit bostad och halv stat. Värdet av ifrågakvarande naturaförmåner har uppskattats till belopp, varierande mellan 805 och 925 kronor, dock att värdet av de till Anna Matilda Lund utgående naturaförmånerna uppgått till 600 kronor.

Sedan hos Kungl. Maj:t gjorts framställning i syfte att ifrågakvarande personer måtte beredas understöd i förevarande avseende, har *Kungl. Maj:t* genom beslut den 29 januari 1937 funnit framställningen icke föranleda någon dess åtgärd.

Över den föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som hört flygförvaltningen.

Flygförvaltningen har anfört, att möjlighet icke föreläge att efter den 14 mars 1937 bereda ifrågakvarande arbetare sysselsättning vid Västmanlands flygflottilj eller hos därunder lydande arrendatorer. Ej heller kunde arbetarna utan eftersättande av för flottiljens verksamhet viktiga intressen medgivas kvarbo i sina ditillsvarande bostäder under någon längre tid. Flygförvaltningen ansåge synnerligen starka billighetsskäl tala för att staten genom åtgärder i motionens syfte i någon mån lindrade de svårigheter, vari berörda arbetare utan något sitt förvållande kommit. Några medel för ifrågakvarande ändamål stode emellertid icke till förfogande å flygvapnets anslag.

Statskontoret har anfört följande:

Kronoegendomen Hässlö hade under en lång följd av år varit utarrenderad till Emilia Lundgren, vilken i sin egenskap av arrendator för

egen räkning anställt de vid gården sysselsatta arbetarna. Dessa anställningshavare innehade sålunda icke och hade icke innehaft statsanställning. Då under sådana omständigheter ett beviljande av pension skulle innebära ett betänkligt avsteg från de principer, som tillämpades vid statlig pensionering, finge statskontoret avstyrka bifall till den i motionen i berörda avseende gjorda hemställan. Vad anginge spörsmålet, huruvida ifrågavarande arbetare — i den mån de på grund av ålder, sjukdom eller mindre god arbetstillgång icke kunde erhålla ny arbetsanställning utan ginge miste om sina utkomstmöjligheter — borde i annan ordning tillerkännas understöd eller eljest ersättning av statsmedel, finge statskontoret med hänsyn till de synnerligen vittgående och svåröverskådliga konsekvenser, vartill ett dylikt inskridande från statens sida skulle kunna leda, ställa sig avvisande till förslaget även i denna del.

I anledning av vad statskontoret anfört vill utskottet såsom sin uppfattning uttala, att i förevarande fall synas föreligga alldeles särskilda förhållanden av sådan art, att ärendet näppeligen kan bedömas enligt vanligen tillämpade pensioneringsregler. Utskottet vill erinra, att ifrågavarande arbetare genom direkta åtgärder från statens sida — ianspråktagandet för flygvapnets räkning av kronoegendomen Hässlö — gått förlustiga sina arbetsanställningar, i vilka de, enligt vad utskottet inhämtat från förutvarande arrendatorn av egendomen, eljest kunnat påräkna att få kvarstanna. Med hänsyn härtill anser utskottet i likhet med flygförvaltningen, att synnerligen starka billighetsskäl tala för att staten genom åtgärder i motionens syfte lindrar de svårigheter, vari nämnda arbetare kommit.

Utskottet.

Beträffande den form, under vilken ett ekonomiskt bistånd från statens sida bör lämnas ifrågavarande arbetare, har utskottet funnit sig böra förorda, att årliga pensioner beredas de arbetare, vilka på grund av ålder eller sjukdom icke torde kunna påräkna att erhålla ny stadigvarande arbetsanställning. Så är, enligt vad utredningen i ärendet utvisar, förhållandet beträffande K. H. Thelin, J. V. Lindholm, K. A. Larsson, J. F. Karlsson och Anna Matilda Lund. De ifrågavarande pensionerna torde — med utgångspunkt från vederbörandes levnadsålder och anställningstid vid kronoegendomen — skäligen kunna bestämmas till 480 kronor för vardera av Thelin och Lindholm samt 300 kronor för en var av Larsson, Karlsson och Lund, att utgå från och med den 1 juli 1937.

Vad härefter angår de fem återstående arbetarna, av vilka ingen uppnått 50 års ålder, har en av dem redan erhållit och de övriga förväntas kunna inom den närmaste tiden erhålla ny arbetsanställning. Utskottet har med hänsyn till deras relativt långa anställningstider likväl ansett sig böra tillstyrka, att ett mindre flyttningsbidrag, förslagsvis å 300 kronor, tillerkännes var och en av dem. — Pensionerna och flyttningsbidragen torde böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. Å flyttningsbidragen bör dyrtidstillägg icke utgå.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 154, må medgiva, *dels* att förra arbetarna vid kronoegendomen Hässlö Karl Herman Thelin, Johan Viktor Lindholm, Karl Arvid Larsson, Johan Ferdinand Karlsson och Anna Matilda Lund må, räknat från och med den 1 juli 1937, under sin återstående livstid uppbära årliga pensioner, att utgå från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., med följande belopp, nämligen vardera av Thelin och Lindholm 480 kronor, en var av Larsson, Karlsson och Lund 300 kronor, *dels ock* att en var av förra arbetarna vid nämnda egendom Sven Teodor Pettersson, Johan Uno Vindal, Nils Gustaf Olsson, Karl Hilmer Eriksson och Nils Ture Eriksson må från sagda anslag undfå flyttningsbidrag med i ett för allt 300 kronor.

Stockholm den 13 maj 1937.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Ehrnberg, Sundvik, von Horn, Johansson* i Frigeråker, *Ström* i Lidköping, *Bjurström, Berling* och *Nilsson* i Mölndal;

från a n d r a kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, Johansson* i Djursnäs, *K. A. Westman, Gustavson* i Västerås, *Andersson* i Lindome, *Åqvist* och *Sundström* i Vikmanshyttan.
